

Franco Berardi Bifo Κογκνιταριάτο και Υποκειμενοποίηση

Μετάφραση – Επιμέλεια: Θοδωρής Σάρας

Franco Berardi Bifo, Cognitarian Subjectivation [e-flux journal](#), November 2010, v. 20

Τα πρόσφατα χρόνια γίναμε μάρτυρες ενός νέου τεχνο-κοινωνικού πλαισίου σύγχρονης υποκειμενοποίησης. Και θα ήθελα να αναζητήσω αν μία διαδικασία αυτόνομου, συλλογικού αυτοπροσδιορισμού είναι δυνατή στην παρούσα εποχή. Η έννοια της “γενικής διάνοιας” που συνδέεται με την ιταλική μετα-εργατιστική σκέψη στα 1990 (Paolo Virno, Maurizio Lazzarato, Christian Marazzi) δίνει έμφαση στην διάδραση ανάμεσα στην εργασία και τη γλώσσα: η κοινωνική εργασία είναι ο ατελείωτος ανασυνδυασμός μυριάδων θραυσμάτων παράγοντας, επεξεργάζοντας, διανέμοντας, και αποκωδικοποιώντας σημεία και πληροφοριακές μονάδες κάθε είδους. Κάθε σημειωτικό τμήμα που παράγεται από έναν πληροφοριακό εργάτη πρέπει να ανταποκρίνεται και να ταιριάζει σε αναρίθμητα άλλα σημειωτικά τμήματα προκειμένου να μορφοποιήσει το συνδυαστικό πλαίσιο του πληροφοριακού-εμπορεύματος, του σημειο-κεφαλαίου.

Το σημειο-κεφάλαιο τοποθετεί τις νευρο-ψυχικές ενέργειες στην εργασία, υποβάλλοντας τις στη μηχανιστική ταχύτητα, αναγκάζοντας την γνωστική δραστηριότητα να ακολουθήσει το ρυθμό της δικτυωμένης παραγωγής. Ως αποτέλεσμα, η συναισθηματική σφαίρα συνδεδεμένη με τη νόηση πνέζεται στα όρια της. Ο κυβερνοχώρος υπερφορτώνει τον κυβερνοχρόνο, γιατί ο κυβερνοχώρος είναι μία απεριόριστη σφαίρα η ταχύτητα της οποίας επιταχύνεται χωρίς όρια, ενώ ο κυβερνοχρόνος (ο οργανικός χρόνος της προσοχής, της μνήμης, της φαντασίας) δεν μπορεί να επιταχυνθεί πέρα από ένα συγκεκριμένο σημείο – αλλιώς σπάζει. Και πραγματικά σπάζει, καταρρέει κάτω από το στρες της υπερ-παραγωγικότητας. Μία επιδημία πανικού και κατάθλιψης διαχέεται τώρα σε ολόκληρα τα κυκλώματα του κοινωνικού εγκεφάλου. Η τωρινή κρίση στην παγκόσμια οικονομία έχει πολλά να κάνει με αυτό το νευρικό κλονισμό. Ο Μαρξ μίλησε για την υπερπαραγωγή, εννοώντας την υπέρβαση των διαθέσιμων αγαθών που μπορούν να απορροφηθούν από την κοινωνική αγορά. Αλλά σήμερα είναι ο κοινωνικός εγκέφαλος που δέχεται επίθεση από την συντριπτική προσφορά των αγαθών που απαιτούν προσοχή. Το κοινωνικό εργοστάσιο έχει γίνει το εργοστάσιο της δυστυχίας: η γραμμή συναρμολόγησης της δικτυακής παραγωγής εκμεταλλεύεται άμεσα την συναισθηματική ενέργεια της γνωστικής τάξης.

Επιθυμώ να εντοπίσω το πρόβλημα των οργανικών ορίων, που επισκιάζονται συχνά από την έμφαση στο απεριόριστο δυναμικό της τεχνολογίας. Θα έπρεπε να μιλάμε για τεχνολογία σε πλαίσιο, και το παρόν πλαίσιο της τεχνολογίας είναι πολιτισμικά προσανατολισμένο προς τον οικονομικό ανταγωνισμό. Οι πληροφοριακοί-παραγωγοί είναι νευρο-εργάτες. Είναι ευαίσθητοι στη σημειωτική ενεργοποίηση καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας. Τι συναισθηματικό, ψυχικό, υπαρξιακό τίμημα απαιτεί το αδιάκοπο γνωστικό στρες της μόνιμης γνωστικής ηλεκτροπληξίας; Η επιτάχυνση των δικτυακών τεχνολογιών, η γενική συνθήκη της επισφάλειας, και η εξάρτηση από τη γνωστική εργασία όλα επιφέρουν επιδράσεις στο κοινωνικό νου, φέρνουν σε κατάσταση κορεσμού το χρόνο προσοχής, συμπιέζουν τη σφαίρα των συναισθημάτων και της αισθητικότητας, όπως δείχνουν ψυχίατροι που έχουν παρατηρήσει μία απότομη αύξηση στην μανιακή κατάθλιψη και την αυτοκτονία στην τελευταία γενιά των εργαζόμενων.

Η αποικιοποίηση του χρόνου έχει γίνει ένα θεμελιώδες ζήτημα στη νεωτερική ιστορία της καπιταλιστικής ανάπτυξης: η ανθρωπολογική μετάλλαξη που παρήγαγε ο καπιταλισμός στον ανθρώπινο νου και την καθημερινή ζωή, έχει πάνω από όλα, μετασχηματίσει την αντίληψη του χρόνου. Αλλά τώρα πηδάμε μέσα στο άγνωστο – οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν κάνει δυνατή την απόλυτη επιτάχυνση, και το βραχυκύκλωμα του χρόνου της προσοχής. Καθώς οι πληροφοριακοί-

εργάτες εκτίθενται στην αυξανόμενη μάζα των ερεθισμάτων με τα οποία δεν μπορούν να ασχοληθούν σύμφωνα με τις εντατικές τροπικότητες της ηδονής και της γνώσης, η επιτάχυνση οδηγεί σε μία εξασθένηση της εμπειρίας. Περισσότερη πληροφορία, λιγότερο νόημα. Περισσότερη πληροφορία, λιγότερη χαρά.

Η αισθητικότητα ενεργοποιείται στο χρόνο. Η φιληδονία αργεί. Η βαθιά, έντονη επεξεργασία γίνεται αδύνατη όταν το ερέθισμα είναι τόσο γρήγορο. Μία διαδικασία αναισθητοποίησης είναι σε εξέλιξη στο σημείο που ο κυβερνοχώρος τέμνεται με τον οργανικό κυβερνοχρόνο. Η προοπτική της ατομικής υποκειμενοποίησης, και της κοινωνικής υποκειμενοποίησης, πρέπει να ανασχεδιαστεί στο πλαίσιο της, και μία σειρά ριζοσπαστικών ερωτημάτων εγείρονται: είναι ακόμα δυνατό να οραματιστούμε μία διαδικασία συλλογικής υποκειμενοποίησης και κοινωνικής αλληλεγγύης; Είναι ακόμα πιθανό να φανταστούμε ένα “κίνημα” με την έννοια της συλλογικής διαδικασίας του διανοητικού και πολιτικού μετασχηματισμού της πραγματικότητας; Είναι ακόμα πιθανό να σφυρηλατήσουμε την κοινωνική αυτονομία από την καπιταλιστική κυριαρχία στον ψυχο-οικονομικό σκελετό του σημειοκαπιταλισμού;

Διαλύοντας τη Γενική Διανόηση

Η άρνηση της εργασίας – που καλύτερα ορίζεται ως άρνηση της αποξένωσης και της εκμετάλλευσης του ζωντανού χρόνου – έχει γίνει η κύρια μηχανή της καινοτομίας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της γνώσης. Η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου (ως σχέση ανάμεσα στη νεκρή εργασία και τη ζωντανή εργασία) προοδευτικά άλλαξε καθ' όλη τη διάρκεια του εικοστού αιώνα καθώς η αντίσταση των εργατών, τα σαμποτάζ και η απειθαρχία τους, εξανάγκασε

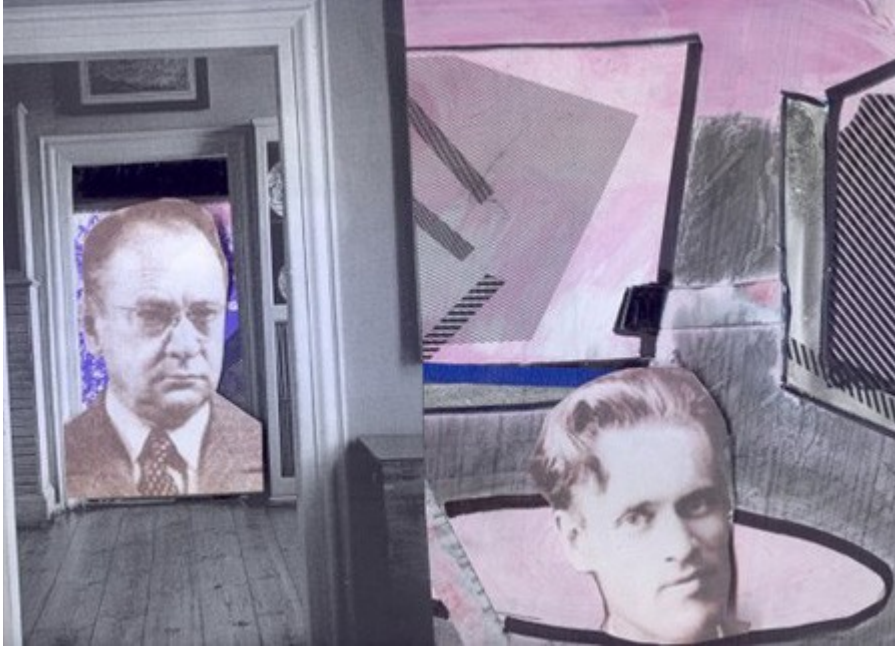

τους καπιταλιστές να προσλάβουν μηχανικούς για να αντικαταστήσουν της ανθρώπινη εργασία με τις μηχανές. Παρόμοια, η διανοητικοποίηση της ανθρώπινης δραστηριότητας είναι – από κάθε άποψη – η συνέπεια της απειθαρχίας των εργατών και της αντίστασης στην εκμετάλλευση. Όταν το κόστος της εργασίας αυξάνεται (όπως έγινε τις δεκαετίες του '60 και του '70) ο καπιταλιστής αντικαθιστά τον εργάτη με τη μηχανή, καθώς η μηχανή κοστίζει λιγότερο μακροπρόθεσμα. Από τη στιγμή του μαζικού κύματος αντίστασης των βιομηχανικών εργατών, η πληροφοριακή τεχνολογία έχει βοηθήσει να αντικατασταθεί ο ανθρώπινος μόχθος με τις έξυπνες μηχανές, και αυτό προκάλεσε την ενίσχυση της σφαίρας της διανοητικής εργασίας και της γνωστικής δραστηριότητας και τις συνέδεσε στην παραγωγή αξίας.

Η δεκαετία του '90 ήταν μία δεκαετία συμμαχιών: η γνωστική εργασία και το κεφάλαιο επιχειρηματικού ρίσκου συναντήθηκαν και συγχωνεύτηκαν στο dot-com. Οι προσδοκίες ήταν υψηλές, κρίνοντας από το ποσό της επένδυσης, και η δημιουργικότητα έγινε ένα έμφυτο χαρακτηριστικό της κοινωνικής εργασίας. Έπειτα, μετά την έκρηξη της φούσκας της dot-com την άνοιξη του 2000, ο νεοφιλελευθερισμός έσπασε τη συμμαχία με τη γνωστική εργασία και το κεφάλαιο επιχειρηματικού ρίσκου. Χρησιμοποιώντας την τεχνολογία ο ίδιος, ο νεοφιλελευθερισμός κατάφερε να υπονομεύσει την κοινωνική και πολιτική ισορροπία δυνάμεων (*rapport de force*-γαλλικά στο κείμενο) της γνωστικής εργασίας και του κεφαλαίου. Όσο μπορούμε να δούμε τώρα, το αποτέλεσμα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής είναι η γενική μείωση του εργατικού κόστους και η εξαθλίωση των κογκνιτάριων. Τόσο η βιομηχανική εργασία, αποτοπικοποιημένη στις περιοχές της περιφέρειας του κόσμου, όσο και η γνωστική εργασία, υποτιμούνται και κακοπληρώνονται, καθώς η επισφάλεια έχει θρυμματίσει και τελικά καταστρέψει της κοινωνική αλληλεγγύη. Σε αυτό το νέο πλαίσιο, που ορίζεται από της επισφαλαιοποίησης της γνωστικής εργασίας, πρέπει να επανεξετάσουμε το ζήτημα της υποκειμενοποίησης.

Αμέσως μετά την οικονομική κατάρρευση της άνοιξης του 2000, τη συντριβή της dot-com και το γκρέμισμα των μεγάλων εταιρειών όπως η Enron και η WorldCom, ο Ελβετός φιλόσοφος και οικονομολόγος Christian Marazzi, ο αιχμηρός αναλυτής των κοινωνικών συνεπειών των οικονομικών κρίσεων, έγραψε ένα άρθρο για τον κίνδυνο της ιδιωτικοποίησης της γενικής διάνοιας, με το οποίο προέβλεψε την τάση που δέκα χρόνια αργότερα είναι σε πλήρη αιώρηση: τη μείωση της χρηματοδότησης της έρευνας, το χειρισμό και τη στρατιωτικοποίηση της κρατικής χρηματοδοτούμενης έρευνας, και την εξαθλίωση και την επισφαλαιοποίηση της γνωστικής εργασίας. (1)

Εάν δούμε στην πολιτική της Ευρωπαϊκής φιλελεύθερης κυρίαρχης τάξης, θα δούμε ότι αυτοί κάνουν ακριβώς αυτό: σε κάποιες χώρες (όπως η Ιταλία) μειώνουν τη χρηματοδότηση και την έρευνα, ιδιωτικοποιούν τα δημόσια σχολεία, και προκαλούν μία μεγάλη απο-λογιοποίηση που ήδη έχει αρχίσει να δείχνει σημεία παραγωγής εκτεταμένης άγνοιας και φανατισμού. Σε κάποιες χώρες (όπως η Γαλλία), περιορίζουν συνεχώς τη δημόσια χρηματοδότηση της έρευνας σε αυτό που μπορεί να μεταφραστεί άμεσα σε πολιτική της οικονομικής ανάπτυξης. Υποτάσσοντας την έρευνα στα άμεσα οικονομικά συμφέροντα μειώνεις το ρόλο της έρευνας, καθιστώντας την ένα απλό εργαλείο διακυβέρνησης, για την επανάληψη του υπάρχοντος πλαισίου κοινωνικής δραστηριότητας. Καθώς οι γνωστικοί εργάτες εξαναγκάστηκαν στην επισφάλεια, τους αρνήθηκαν επίσης την πιθανότητα να αποφασίζουν το σκοπό της έρευνας. Αυτό προφανώς μειώνει τη δημιουργικότητα που επενδύθηκε από τους κογκνιτάριους στη δουλειά τους, καθώς επίσης το βήμα της καινοτομίας και της προόδου στην τεχνολογία.

Μακροπρόθεσμα, η τάση αυτή εξαλείφει τα προοδευτικά χαρακτηριστικά του καπιταλισμού. Καθώς το κόστος της εργασίας γίνεται τόσο χαμηλό που η εκμετάλλευση της φυσικής δύναμης ενός εργάτη κοστίζει λιγότερο από το να αναζητά κάποια τεχνολογική αντικατάσταση, η ώθηση για καινοτομία επιβραδύνει σε μία στάση. Το συμφέρον του άμεσου κέρδους υπερισχύει πάνω στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της παραγωγικής δύναμης. Παρόλα αυτά οι κοντόφθαλμες γνώμες που κυριαρχούν στο πεδίο των νεοφιλελεύθερων οικονομικών, μία μείωση του εργατικού κόστους προτείνει ότι η προοδευτική ώθηση του καπιταλισμού εξασθενίζει· ο καπιταλισμός γίνεται ένας παράγοντας απο-πολιτισμού, διανοητικής και τεχνολογικής οπισθοδρόμησης.

Κογκνιτάριοι ερευνώντας για το Σώμα

Οι κογκνιτάριοι είναι εκείνοι που ενσωματώνουν τη γενική διάνοια στις πολλές της μορφές: επεξεργάζονται την πληροφορία προκειμένου να γεννήσουν αγαθά και υπηρεσίες. Καθώς η γνωστική λειτουργία της κοινωνίας εγγράφεται στη διαδικασία της καπιταλιστικής αξιοποίησης, το απείρως θρυμματισμένο μωσαϊκό της γνωστικής δραστηριότητας γίνεται μία ρευστή διαδικασία μέσα σε ένα οικουμενικό τηλεματικό δίκτυο, επανακαθορίζοντας το σχήμα εργασίας και κεφαλαίου. Το κεφάλαιο γίνεται η γενικευμένη σημειωτική ροή που τρέχει μέσω των φλεβών της παγκόσμιας οικονομίας, ενώ η εργασία γίνεται η αδιάκοπη ενεργοποίηση της διάνοιας των αμέτρητων σημειωτικών παραγόντων που είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους.

Οι κογκνιτάριοι είναι το κοινωνικό σώμα της ψυχής στη δουλειά στη σφαίρα του σημειοκαπιταλισμού, αλλά αυτό το σώμα αποσυνδέεται σε μία σφαίρα απομονωμένη από το σώμα του άλλου. Η μορφή της αποξένωσης που διαχέεται στη ζωντανή σφαίρα των κογκνιτάριων είναι μία μορφή ψυχικών δεινών που ξεφεύγει από το Φρουϊδικό ορισμό της νεύρωσης. Εάν ο ορισμός της νεύρωσης από το Φρόυντ παρατείνει στην απώθηση της επιθυμίας, ο σημειοκαπιταλισμός ωθεί την απαίτηση για μία καταναλωτική υπερ-έκφραση: just do it. Πανικός, κατάθλιψη, και απο-ενεργοποίηση της ενσυναίσθησης – εδώ είναι που βρίσκουμε το πρόβλημα του κογκνιτάριου.

Οι επισφαλείς γνωστικοί εργάτες εξαναγκάζονται να σκεφτούν με όρους ανταγωνισμού. Μπορείτε να γίνετε φίλοι με ένα άλλο πρόσωπο στο Facebook, αλλά η αυθεντική φιλία είναι δύσκολη κάτω από συνθήκες δυνητικής απομόνωσης και έντονου οικονομικού ανταγωνισμού. Εάν

θέλουμε να βρούμε το δρόμο προς την αυτόνομη συλλογική υποκειμενοποίηση οφείλουμε να δημιουργήσουμε τη συνείδηση του κογκνιτάριου σε σχέση με το ερωτικό, κοινωνικό σώμα της γενικής διάνοιας. Ο δρόμος της αυτόνομης και συλλογικής υποκειμενοποίησης αρχίζει εδώ: από τη γενική διάνοια που ψάχνει ένα σώμα.

Το κύριο πολιτικό μας καθήκον πρέπει να το χειριστούμε με τα εννοιολογικά εργαλεία της ψυχοθεραπείας, και τη γλώσσα της ποίησης – πολύ περισσότερο από τη γλώσσα της πολιτικής και τα εννοιολογικά εργαλεία της νεωτερικής πολιτικής επιστήμης. Ο πολιτικός οργανωτής των κογκνιτάριων πρέπει να είναι ικανός να καταργήσει τον πανικό και την κατάθλιψη, να μιλάει με έναν τρόπο που θεσπίζει αισθητά μία στροφή παραδείγματος, μία επανασημειολόγηση του κοινωνικού πεδίου, μία αλλαγή των κοινωνικών προσδοκιών και της αυτο-αντίληψης. Είμαστε αναγκασμένοι να αναγνωρίσουμε ότι έχουμε το σώμα, το κοινωνικό και φυσικό σώμα, το κοινωνικοοικονομικό σώμα.

Οι κυβερνο-αισιόδοξοι ήταν της μόδας στη δεκαετία του 90, και ήταν ικανοί να ερμηνεύσουν το πνεύμα της συμμαχίας ανάμεσα στους καπιταλιστές επιχειρηματικού ρίσκου και τους καλλιτέχνες ή τους μηχανικούς. Αλλά αυτή η συμμαχία έσπασε στα χρόνια του Μπους, όταν η τεχνολογία υπέκυψε στους νόμους του πολέμου, και ο χρηματιστικός καπιταλισμός προκάλεσε την κατάρρευση που μπορεί ακόμα να καθοδηγεί την καταστροφή του νεωτερικού πολιτισμού. Σήμερα, οι κυβερνο-αισιόδοξοι ακούγονται πλαστοί, όπως μία διαφήμιση ενός σάπιου προϊόντος. Στο πρόσφατο βιβλίο του, *You Are Not a Gadget*, ο Jaron Lanier, το ίδιο πρόσωπο που σχεδίασε μηχανικά τα εργαλεία της δυναμικής πραγματικότητας, γράφει:

οι αληθινοί πιστοί στο κυψελοειδές μυαλό φαίνεται να σκέφτονται πως κανένας αριθμός από στρώματα της αφαίρεσης στο οικονομικό σύστημα μπορεί να αμβλύνει την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Σύμφωνα με τη νέα ιδεολογία, που είναι ένα μίγμα κυβερνο-νέφους και νεο-μιλιτιανών (Milton Friedman) οικονομικών, η αγορά όχι μόνο θα κάνει τα καλύτερα της, αλλά θα κάνει τα καλύτερα που λίγοι άνθρωποι θα το καταλάβουν. Διαφωνώ. Η οικονομική κρίση που επέφερε η κατάρρευση του 2008 των ενυπόθηκων δανείων στις ΗΠΑ ήταν μια περίπτωση κατά την οποία πάρα πολλοί άνθρωποι πίστεψαν στο σύννεφο πάρα πολύ. (2)

Διακυβέρνηση και Γνωστική Υποταγή

Στην παρούσα, αγωνιώδη φάση του νεοφιλελευθερισμού (μία αγωνία που είναι περισσότερο άγρια και καταστροφική από τις προηγούμενες φάσεις) οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις σκηνοθετούν μία επίθεση στο εκπαιδευτικό σύστημα – και ιδιαίτερα στην επιστημονική έρευνα – ως μέρος ενός πολέμου ενάντια στη γνωστική εργασία, έναν πόλεμο που σκοπεύει στην υποδούλωση της. Το πανεπιστημιακό σύστημα σε ολόκληρη την Ευρώπη βασίζεται στο τεράστιο ποσό επισφαλούς, κακοπληρωμένης, ή απλήρωτης εργασίας. Οι ερευνητές και οι φοιτητές έχουν σκηνοθετήσει διαμαρτυρίες ενάντια σε αυτή την τάση, προσπαθώντας να επιστρέψουν το εκπαιδευτικό σύστημα στην αρχική του αποστολή: ένα τόπο μη-δογματικής γνώσης, και δημόσιας μοιρασμένης κουλτούρας. Η έρευνα δεν θα έπρεπε να υπόκειται σε οποιοδήποτε περιοριστικό κριτήριο λειτουργικότητας, γιατί ακριβώς η λειτουργία της είναι η διερεύνηση λύσεων που, αν και δυσλειτουργικές στο παρόν παράδειγμα, μπορεί να αποκαλύψουν νέα παραδειγματικά τοπία. Αυτός είναι ο ρόλος της επιστημονικής έρευνας, ειδικά όταν αντιμετωπίζουμεαινίγματα τα οποία φαίνονται άλυτα μέσα στο καπιταλιστικό παράδειγμα.

Η ευρωπαϊκή κυρίαρχη τάξη σκοπεύει να μειώσει την έρευνα σε μία μέθοδο για τη διακυβέρνηση της πολυπλοκότητας. Η ιδεολογία της διακυβέρνησης βασίζεται στη φυσικοποίηση (υποστασιοποίηση, για να χρησιμοποιήσω το χεγκελιανό ιδίωμα) του οικονομικού συλλογισμού. Η οικονομία έχει πετύχει το στάτους μίας οικουμενικής γλώσσας, του απόλυτου προτύπου επιλογής, ενώ τα οικονομικά θα έπρεπε να είναι μόνο ένας κλάδος της γνώσης ανάμεσα σε άλλους. Ο κανονιστικός ρόλος που η οικονομία έχει αποκτήσει είναι αδικαιολόγητος από επιστημολογική άποψη, και καταστροφικός για το κοινωνικό επίπεδο. Εάν η έρευνα υπόκειται στην οικονομική εννοιολόγηση, δεν είναι πλέον έρευνα, αλλά τεχνική διεύθυνση. Η αποκαλούμενη μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συστήματος που ξεκίνησε το 1999 (τη χρονιά της συνθήκης της Μπολόνια) σκοπεύει στο διαχωρισμό της εφαρμοσμένης έρευνας από την αμφισβήτηση των ίδιων των θεμελίων και των τελικοτήτων της επιστημονικής γνώσης, συνοδευόμενη από την υποταγή της έρευνας στα πρότυπα που θέτει η οικονομική εκτίμηση.

Οι επιστημονικές συνέπειες αυτής της μετακίνησης είναι τεράστιες: παραδίδοντας την έρευνα στους νόμους της οικονομικής ανάπτυξης εξαλείφεις το πιο σημαντικό σκοπό της γνώσης, αυτό που ο Τόμας Κουν αποκαλούσε “παραδειγματική” λειτουργία. Η ικανότητα να παράγεις στροφές παραδείγματος στο πεδίο της γνώσης και στο πεδίο του πειραματισμού εξαρτάται από την αυτονομία της έρευνας από τα κατεστημένα πρότυπα εκτίμησης. Μόνο όταν η έρευνα μπορεί να εργαστεί και να ανακαλύψει και να δημιουργήσει νέες έννοιες αδιαφορώντας για τα κατεστημένα κοινωνικά συμφέροντα μπορεί η γνώση να κινηθεί πέρα από την επανάληψη, και να ανοίξει νέα προοπτική στη φαντασία και την τεχνολογία.

Η “διακυβέρνηση” είναι η λέξη κλειδί σε αυτή τη διαδικασία. Η διακυβέρνηση παράγει καθαρή λειτουργικότητα χωρίς νόημα, την αυτοματοποίηση της σκέψης και της θέλησης. Ενσωματώνει αφηρημένες συνδέσεις στη σχέση ανάμεσα στους ζωντανούς οργανισμούς, τις τεχνολογικά υποβάλλοντες επιλογές στη λογική αλληλουχία. Ανασυνδυάζει τα συμβατά (και προς συμβατότητα) θραύσματα της γνώσης. Η διακυβέρνηση είναι η αντικατάσταση της πολιτικής θέλησης με ένα σύστημα αυτόματων τεχνικοτήτων που πιέζουν την πραγματικότητα σε ένα λογικό πλαίσιο που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Η οικονομική σταθερότητα, η ανταγωνιστικότητα, η μείωση του εργατικού κόστους, η αύξηση της παραγωγικότητας: η συστημική αρχιτεκτονική του κανόνα της ΕΕ βασίζεται σε τέτοιες δογματικές θεμελιώσεις που δεν μπορούν να προκληθούν ή να συζητηθούν, γιατί ενσωματώθηκαν στην τεχνική λειτουργία των διευθυντικών υποσυστημάτων. Καμία έκφραση ή δράση δεν είναι λειτουργική εάν δεν συμμορφώνεται με τους ενσωματωμένους κανόνες των τεχνο-γλωσσικών συσκευών της καθημερινής συναλλαγής.

Η διακυβέρνηση είναι η διεύθυνση ενός συστήματος που είναι τόσο πολύπλοκο να

κυβερνηθεί. Η λέξη “κυβέρνηση” σημαίνει την κατανόηση (ως αναγωγή σε ένα ορθολογικό μοντέλο) του κοινωνικού κόσμου, και την ικανότητα της ανθρώπινης θέλησης (δεσποτική, δημοκρατική και ούτε καθεξής) να ελέγξει τη ροή της πληροφορίας που είναι επαρκής για τον έλεγχο του σχετικού τμήματος του κοινωνικού όλου. Η πιθανότητα της κυβέρνησης απαιτεί ένα χαμηλό βαθμό πολυπλοκότητας όσον αφορά την κοινωνική πληροφορία. Η πληροφοριακή πολυπλοκότητα ευδοκίμησε κατά τη διάρκεια της ύστερης νεωτερικής εποχής, και εξερράγη στην εποχή του ψηφιακού δικτύου. Επομένως, η αναγωγή της κοινωνικής πληροφορίας σε κατανοήσιμη γνώση και πολιτικό έλεγχο γίνεται ένα απίθανο καθήκον: ο έλεγχος γίνεται κυβευτικός, αβέβαιος, σχεδόν αδύνατος, και ένας αυξητικός αριθμός γεγονότων ξεφεύγει της οργανωμένης θέλησης.

Σε αυτό το σημείο, ο καπιταλισμός στρέφεται στο τρόπο της διακυβέρνησης. Χρησιμοποιεί αφηρημένη αλληλουχία τεχνολογικών λειτουργιών στη θέση της συνειδητής επεξεργασίας της ροής της πληροφορίας. Συνδέει μη-σημαίνοντες τομείς στη θέση της διαλογικής επεξεργασίας. Προσαρμόζεται αυτόματα στη θέση της διαμορφωμένης συναίνεσης, χρησιμοποιώντας τεχνική γλώσσα στη θέση του μοιρασμένου νοήματος που απορρέει από το διάλογο και την σύγκρουση. Στη θέση του σχεδιασμού, διευθύνει την αποδιοργάνωση. Αξιολογεί τη συμβατότητα των παραγόντων που εισέρχονται στο κοινωνικό παιχνίδι στη θέση της μεσολάβησης των συγκρουόμενων πολιτικών συμφερόντων και έργων. Και χρησιμοποιεί τη ρητορική της συστημικής πολυπλοκότητας στη θέση της ρητορικής της ιστορικής διαλεκτικής.

Ψάχνοντας για Αυτονομία.

Καθώς το μοντέλο της διακυβέρνησης λειτουργεί τέλεια, στον εαυτό του, καταστρέφει το κοινωνικό σώμα. Εννοιολογώντας το πεδίο της κυβερνητικής, ο Norbert Wiener υποστήριξε ότι όταν ένα σύστημα εκθέτει θετική ανατροφοδότηση, σε απάντηση μίας διαταραχής, αυξάνει το μέγεθος της διαταραχής. Αντίστροφα το σύστημα που ανταποκρίνεται σε μία διαταραχή με ένα τρόπο που μειώνει την επίδραση του λέγεται ότι εκθέτει αρνητική ανατροφοδότηση.

Μία λογική θετικής ανατροφοδότησης έχει εγκατασταθεί στη σύνδεση ανάμεσα στην ψηφιακή τεχνολογία και την χρηματιστική οικονομία, γιατί η σύνδεση τείνει στην παρακίνηση τεχνολογικών αυτοματισμών, και ψυχικών αυτοματισμών επίσης, οδηγώντας στην προαγωγή καταστροφικών τάσεων. Κοιτάξτε στο λόγο της ευρωπαϊκής πολιτικής τάξης (σχεδόν χωρίς εξαίρεση): εάν η απορρύθμιση παρήγαγε τη συστημική κατάρρευση με την οποία βρίσκεται τώρα αντιμέτωπη η παγκόσμια οικονομία, χρειαζόμαστε περισσότερη απορρύθμιση. Εάν η μείωση της φορολογίας των υψηλών εισοδημάτων οδήγησε σε μία πτώση της ζήτησης, ας χαμηλώσουμε τη φορολόγηση των υψηλών εισοδημάτων. Εάν η υπερ-εκμετάλλευση οδήγησε σε υπερπαραγωγή απούλητων και άχρηστων αυτοκινήτων, ας εντατικοποιήσουμε την παραγωγή αυτοκινήτων.

Είναι αυτοί οι άνθρωποι παράφρονες; Δεν νομίζω. Νομίζω ότι είναι ανίκανοι να σκεφτούν με όρους μέλλοντος· είναι πανικοβλημένοι, τρομοκρατημένοι από την ανικανότητα τους· είναι φοβισμένοι. Η νεωτερική αστική τάξη ήταν μία ισχυρά εδαφικοποιημένη τάξη, συνδεδεμένη με υλική περιουσία· δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τη σχέση με ένα έδαφος και μία κοινότητα. Η χρηματιστική τάξη που κυριαρχεί τη σύγχρονη σκηνή δεν έχει καμία προσκόλληση σε οποιοδήποτε έδαφος ή υλική παραγωγή, γιατί η δύναμη και ο πλούτος της θεμελιώνεται στην τέλεια αφαίρεση της ψηφιακής πολλαπλασιαζόμενης χρηματοδότησης.

Και αυτή η ψηφιακή-χρηματιστική υπερ-αφαίρεση ρευστοποιεί το ζωντανό σώμα του πλανήτη, και το κοινωνικό σώμα. Μόνο η κοινωνική δύναμη της γενικής διανόησης μπορεί να επανεκκινήσει τη μηχανή και να αρχίσει μία στροφή του παραδείγματος, αλλά αυτό προϋποθέτει την αυτονομία της γενικής διανόησης, της κοινωνικής αλληλεγγύης των κογκνιτάριων. Προϋποθέτει τη διαδικασία της αυτόνομης υποκειμενοποίησης της συλλογικής νοημοσύνης.

Ο Franco Berardi, γνωστός και ως “Bifo”, ιδρυτής του γνωστού Ράδιου Αλίκη στην Μπολόνια και μία σημαντική φιγούρα του Ιταλικού Αυτόνομου Κινήματος, είναι συγγραφέας, θεωρητικός των media, και ακτιβιστής των media. Αυτή τη στιγμή διδάσκει Κοινωνική Ιστορία των Media στην Ακαδημία της Μπρέρα στο Μιλάνο.

Υποσημειώσεις

1. Βλέπε Christian Marazzi, “The Privatization of the General Intellect,” trans. Nicolas Guilhot, <http://deconstructual.files.wordpress.com/2010/10/christian-marazzi-the-privatization-of-the-general-intellect.pdf>.
2. Jaron Lanier, *You Are Not A Gadget* (New York: Random House, 2010), 97.